

Recept HEAL za zdrave ljudi na zdravem planetu 2024–2029

Biti in ostati zdrav ni vedno le individualna izbira ali izbira življenjskega sloga: naše zdravje je odvisno tudi od zdravja naravnega sveta in okolja, v katerem živimo. Trenutno sta naša narava in naše zdravje v neravnovesju.

Naš zrak, hrana in voda so onesnaženi, globalno segrevanje, ekstremne vremenske razmere in izguba biotske raznovrstnosti pa negativno vplivajo na naše zdravje in dobro počutje. Vse več je znanstvenih podatkov in dokazov o vplivu onesnaževanja, podnebnih sprememb in izgube biotske raznovrstnosti na zdravje ljudi, kar povečuje potrebo po nujnem ukrepanju.

Onesnaženost, ki jo povzroča mešanica snovi v zraku, hrani, vodi in zemlji, vpliva na zdravje odraslih in otrok že pri nizkih ravneh in v vseh starostnih obdobjih. Zaradi nepovratne izgube vrst in rastlin smo prikrajšani za raznolikost prehrane in zdravila prihodnosti, medtem ko vročinski valovi, poplave in suše zaradi vse hitrejše podnebne krize prinašajo trpljenje in drago vplivajo na naše zdravje.

Izpostavljenost ljudi kemikalijam, ki povzročajo endokrine motnje, v Evropi povzroči vsaj 157 milijard evrov zdravstvenih stroškov na leto.

20 % zgodnjih smrti in bolezni v Evropi je posledica onesnaženja.

Globalno segrevanje povečuje pogostost in resnost vročinskih valov. Poleti 2022 je v Evropi zaradi vročine umrlo 61 000 ljudi.

Evropska unija je vodilna pri prepoznavanju in obravnavanju povezave med slabšanjem stanja narave, podnebno krizo in našim zdravjem, zato je sprejela vrsto ukrepov in političnih okvirov za zdrave ljudi na zdravem planetu.

Vendar je treba pospešiti hitrost izvajanja ukrepov ter dvigniti raven ambicij in ukrepanja.

Nujno je treba sprejeti in izvajati zanesljive in usklajene ukrepe za preprečevanje najhujših vplivov na zdravje, povezanih z nezdravim planetom. Še vedno je dovolj časa, da zaščitimo zdravje vseh, še posebej pa zdravje najranljivejših.

Z volitvami leta 2024 in novim političnim ciklom lahko Evropska unija izbere pot k boljšemu zdravju. Spozna lahko nujnost ukrepanja ter sprejme okoljske in podnebne politike, ki bodo pospešile preobrazbo, ki se mora zgoditi v tem desetletju.

Vsi smo izpostavljeni tem vplivom na zdravje, nekateri pa so bolj ogroženi kot drugi, med drugim otroci, nosečnice, starejši, že bolni ali tisti, ki se soočajo z neenakostmi na področju zdravja. Poleg tega socialno-ekonomske neenakosti v državah in med državami v EU poslabšujejo okoljske in podnebne vplive na zdravje ljudi.

Posledice onesnaževanja in globalnega segrevanja so:

- Zgodnja smrt
- Bolezni srca in pljuč
- Rak
- Poškodbe hormonskega, imunskega in reproduktivnega sistema
- Nevrorazvojne bolezni
- Vedenjski vplivi
- Depresija in ekološka tesnoba

HEAL stremi k temu, da bi sedanjim in prihodnjim generacijam zagotovili čisto okolje za dolgo in zdravo življenje. HEAL si predstavlja svet brez zdravju škodljivih kemikalij, v katerem zrak, ki ga dihamo, in hrana, ki jo uživamo, prispevata k zdravju. Prizadeva si za prihodnost, v kateri bomo na pravičen način prešli na nestrupeno, razogljičeno, podnebno odporno in trajnostno gospodarstvo in način življenja.

Deset korakov do boljšega zdravja 2024–2029

1

Zaščitite zdravje najranljivejših

Onesnaževanje zraka, vode, tal, naše hrane in vsakdanjih izdelkov škoduje vsem, najbolj pa ogroža najranljivejše skupine.

Vzpostavite politike EU, ki upoštevajo ranljivosti in določajo raven ambicij, ki jih bo zaščitila (npr. strogi standardi za čist zrak, jasni roki za zmanjšanje pesticidov).

2

Prepoznajte povezave med socialnimi neenakostmi in onesnaženjem ter ukrepajte

Ljudje, ki živijo v revščini ali se soočajo z gospodarskimi stiskami, so bolj izpostavljeni zdravstvenim tveganjem zaradi okoljskih in podnebnih groženj.

Prepoznajte povezave med socialnimi, okoljskimi in zdravstvenimi dejavniki ter ukrepajte, da zagotovite pravičen prehod.

3

Vlagajte v boljše zdravje, ne onesnaževanje

Javno financiranje ima ključno vlogo pri omogočanju preobrazbe v smeri zdravih ljudi na zdravem planetu.

Končajte neposredno in posredno financiranje dejavnosti, ki škodijo zdravju, okolju in podnebnju, zlasti pri financiranju fosilnih goriv.

4

Zdravje postavite v središče podnebnih ukrepov

Evropa je najranljivejša regija za vplive vročinskih valov, zdravstveni vplivi podnebnih sprememb pa so vse bolj občutni.

Sprejmite ukrepe za blaženje in prilagajanje na podnebne spremembe, ki v ospredje postavljajo varovanje zdravja. To bo prineslo pomembne zdravstvene in gospodarske koristi.

5

Prenehajte z uporabo fosilnih goriv in tako zaščitite zdravje prebivalcev

Uporaba nafte, premoga in plina pospešuje podnebne spremembe ter z onesnaževanjem zraka in posledičnim segrevanjem planeta neposredno škoduje zdravju ljudi.

Sprejmite jasne časovnice in ukrepe za hitro prenehanje sežiganja fosilnih goriv ter spodbudite varčevanje z energijo in obnovljive vire, brez zanašanja na lažne rešitve, kot je kurjenje lesa.

6

Poskrbite za čist zrak vseh in za zdravje vseh

Onesnaževanje zraka je eden izmed najpomembnejših dejavnikov tveganja za kronične bolezni v Evropi, kar letno povzroča na stotisoče prezgodnjih smrti ter številne zdravstvene težave, ki obremenjujejo zdravstveni sistem.

Pokažite politično vodstvo pri sprejemanju zakonov o čistem zraku, ki temeljijo na znanosti, vključno s strogimi standardi za čist zrak in odločnimi ukrepi za zmanjšanje onesnaževanja v vseh sektorjih.

7

Okrepite zdravstvene ukrepe za zdravo okolje

Zdravstvena obremenitev zaradi nevarnih kemikalij je nesprejemljivo visoka in nenehno narašča. Za preprečevanje hitro naraščajočih nenalezljivih bolezni, kot so rak dojke in prostate, debelost, sladkorna bolezen, neplodnost in motnje učenja, so nujne izboljšave zakonodaje EU.

Hitro omejite škodljive snovi, kot so endokrini motilci in PFAS, ki se pogosto uporabljajo v onesnažujočih materialih, kot so plastika, pesticidi in številni vsakdanji izdelki. Na voljo so varnejše alternative.

8

Pospešite reformo zakonodaje EU o kemikalijah (REACH) za zaščito zdravja

Prelomna zakonodaja EU o kemikalijah REACH nujno potrebuje reformo, saj stopnja omejevanja in opuščanja kemikalij napreduje prepočasi.

Predlagajte posodobitev zakonodaje REACH, ki bo učinkovito varovala zdravje z doslednim izvajanjem načela "brez podatkov ni dostopa do trga" ter omogočila hitrejše omejevanje (skupin) snovi, pri čemer bo upravljanje tveganj temeljilo na dejanski izpostavljenosti mešanici kemikalij v našem okolju.

9

Izboljšajte ukrepe za EU brez pesticidov, za zdravo hrano in zdrave ljudi

Evropska odvisnost od sintetičnih pesticidov v kmetijstvu ter javnih in stanovanjskih območjih škoduje zdravju ljudi in naravi.

Sprejmite ukrepe za hitro zmanjšanje izpostavljenosti nevarnim pesticidom, vključno s prepovedjo uporabe pesticidov na občutljivih območjih. To bo preprečilo nove primere raka, motnje hormonskega sistema in reproduktivne težave ter okrepilo zdrav razvoj otrok.

10

Pospešite ukrepe za zdravo mobilnost

Hoja in kolesarjenje koristita zdravju ljudi, podnebnju in čistemu zraku.

Dajte prednost in spodbudite aktivno mobilnost, zlasti v mestih, vključno z dostopnim in cenovno ugodnim javnim prevozom ter uvedbo con z ničelnimi in nizkimi emisijami.

